

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΙΣ "ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ"

Αριθμός φύλλου 188

Αθήναι, Νοέμβριος 1977

ΚΑΙ ΧΡΕΟΣ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ

ΤΟΥ Κ. ΝΙΚΟΥ Ε. ΜΗΛΙΩΡΗ

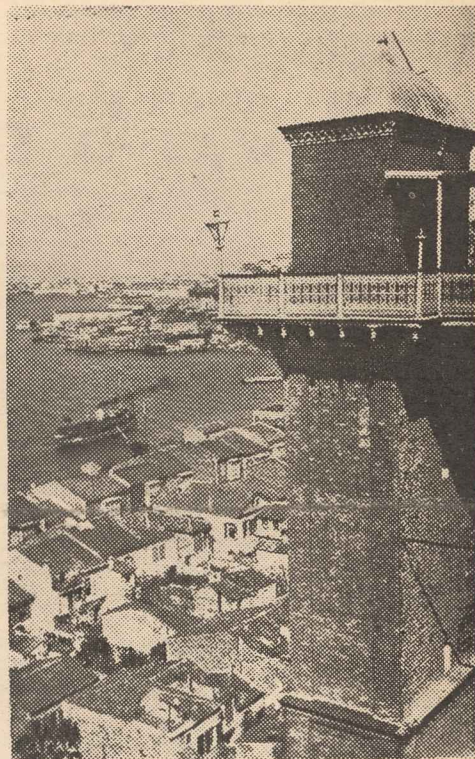
Είναι δυο έννοιες ασφαλώς με μιάν προφανέστατη νοηματική συνάφεια. Τò χρέος μονάχα έχει ίσως, περισσότερο ένα ηθικό νόημα, την αίσθηση μιᾶς ψυχολογικῆς ἐπιταγῆς πρὸς ἐκπλήρωση μιᾶς ἀποστολῆς, πρὸς ἐπίτευξη ἑνὸς ἔργου ἐξυπηρετικοῦ τοῦ γενικοτέρου ἀνθρωπίνου προορισμοῦ. Ἡ εὐθύνη ἔχει ἕνα περισσότερο συγκεκριμένο νόημα σχετιζόμενο με τὶς συνέπειες τὶς θετικές ἢ τὶς ἀρνητικές ἀπὸ τὴν ἐκπλήρωση ἢ τὴν μὴ ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς.

Καὶ ἂς ἔλθωμε πάλιν στὸ θέμα μας· ἀφορᾷ τὴν ὑπόθεση ποὺ πολλές φορές ἔχει θιγεῖ, ἔχει ἀναπτυχθεῖ, ἀπὸ τὶς στήλες αὐτές· μιάν ὑπόθεση ἐθνικὴ βέβαια θασικά καὶ ἀπὸ πνευματικὴ καὶ ἀπὸ ἠθικὴ ἀποψη καὶ με εὐρύτητα ἀναμφισβήτητη στὴ σπουδαιότητά της.

Τὰ τραγικὰ γεγονότα τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1922, σὲ βαθμὸ ἀπερίγραπτης τραγικότητος καὶ με τὶς συνέπειές των τὶς ριζικὲς καὶ ἐκτεταμένες καὶ πρὸς διάφορες πλευρές, σημειώνουν, γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀκριβῶς, μιὰ βαθύτατη καμπὴ στὴν ἐθνικὴ μας ἱστορία, λεπτομερέστερα τὴν ἔχω ἀναπτύξει τὴν ἀποψη αὐτὴ καὶ σὲ μιὰ σχετικὴ μελέτη μου.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Πόντου καὶ τῆς Θράκης, καὶ με μιάν ἱστορίαν μακρότατη, ἐκτεινόμενη σὲ τρεῖς χιλιετίες, με πολιτιστικὲς ἐπιδράσεις, ἐπιστημονικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς καίριες δημιουργικὰ καὶ πέραν τῶν ἐλληνικῶν γεωγραφικῶν ὁρίων, ἀριθμούμενα πληθυσμιακὰ καὶ στὰ χρόνια μας πάνω ἀπὸ δυὸ ἑκατομμύρια, ξεριζώθηκε ἀπὸ τὶς πανάρχαιες προγονικὲς ἐστίες του. Καὶ ὅσον διασωθῆκανε ἀπὸ τὸν καταστροφικὸν ἐκείνον μέγιστον ὄλεθρον καὶ καταφύγανε στοὺς γεωγραφικοὺς χώρους τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας, συντελέσανε στὴν ἀποκρυστάλλωση μιᾶς νέας σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ἐθνικῆς ὄντοτῆτος· προέκυψεν ἕνας Νέος, ἂς τὸν πούμε, Ἑλληνισμός.

Τὸ χρέος μας ἀπορρέει ἀπὸ τὴ διαπίστωση, ὅτι δὲν ἔχει συνειδητοποιηθεῖ κατὰ τὴν ἐπιβαλλόμενη καὶ σὲ ἔκταση καὶ σὲ βαθύτητα, ἡ γενικότερη σημασία καὶ οἱ διάφορες ἐπιδράσεις τῶν ἱστορικῶν ἐκείνων γεγονότων. Περιορισμένη εἶναι ὅπωςδήποτε ἡ ἔκταση τῶν ἱστορικῶν καὶ ἄλλων συναφῶν ἐπιστημονικῶν ἐργασιῶν, ἀκόμη, ἂς εἰπωθεῖ κι' αὐτό, καὶ τῶν σχετικῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τῶν ἀναφερομένων κατὰ ἕναν ὅποιονδήποτε τρόπον στὰ γεγονότα ἐκείνα· στὰ γεγονότα ἐκείνα, θέλω νὰ τὸ ἐπαναλάβω ποὺ δημιουργήσανε μιὰ νέα ἐλληνικὴ ὄντοτῆτα· ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχει προκύψει ἀσφαλέστατα μιὰ νέα ἐθνικὴ, ἐλληνικὴ συνειδηση.

Ὁ ἀνεγκυστήρας τοῦ Σαλαχανέ τῆς Σμύρνης

Καὶ τὸ χρέος αὐτό, ἐπόμενο ἀσφαλῶς εἶναι, νὰ ἀφορᾷ, ἂς τὸ κατανοήσουμε με ὅλην τὴν ἐπιβαλλόμενην πληρότητα, ἀφορᾷ κατὰ πρώτιστο λόγον καὶ ἀπὸ μιάν ἀμεσώτερη ὅσον τὴν αἰσθανόμαστε παρόρμηση, ἐμᾶς, ποὺ γεννηθήκαμε ἐκεῖ, ποὺ καταγόμαστε ἀπὸ ἐκεῖ· τὸ χρέος γιὰ τὴ μελέτη τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, γιὰ τὴν ἐδραίωση στοιχείων ποὺ θὰ διατηρήσουν με κατάνυξη, ἀλλὰ καὶ με ἔξαρση, τὴ μνήμη τοῦ Ἑλληνισμοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὶς γενεές τοῦ ἐθνικοῦ μας μέλλοντος.

Δὲν μπορεῖ ὅμως, δὲν ἐπιτρέπεται, δὲν δικαιολογεῖται τὸ χρέος αὐτὸ με τὴν πλατύτατη γιὰ τὶς ἐθνικὲς μας ἐξελίξεις σπουδαιότητα, νὰ περιορισθεῖ μονάχα καὶ ἀποκλειστικὰ στοὺς κύκλους τοὺς δικούς μας. Πολλοὶ εἶναι οἱ λόγοι καὶ ἠθικοὶ καὶ πνευματικοὶ — παιδευτικοὶ στενά, ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα — ποὺ ἐπιβάλλουν τὴν καθολικότερη ἐθνικὴ ἔκταση αὐτοῦ τοῦ χρέους.

Ἄς τὰ ξαναπῶ ἄλλη μιὰ φορὰ γιὰ τὴν ὥρα, ὅπως τὸ φέρνουν τὸ θέμα ἀκόμη τὰ πράγματα: Οἱ Ἑβραῖοι, ἕνας λαὸς καὶ αὐτὸς παλαιότατος με ἀνάλογη, ὅπως καὶ ὁ δικὸς μας ἀκτινοβολία στὸν εὐρωπαϊκὸν καὶ πρὶν πέρα στὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν καὶ ἕνας λαὸς, ποὺ, ἂς τὸ προσέξουμε καὶ τοῦτο, γιὰτὶ σὲ πολλὰ μπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, με καταπληκτικὲς ὀργανωτικὲς ἐπιτεύξεις καὶ πίστη ἀδάμαστη, ἀλλὰ καὶ δραστικὴ στὴν ἐθνικὴν του ἀξιολόγησι, ὁ λαὸς αὐτός, ἵδρυσεν ἕδρα μελέτης τοῦ Ἑβραϊσμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Τέλ - Ἀβίβ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἑβραϊσμός δὲν ἔχει ὅπωςδήποτε τὸ χρονικόν, ἱστορικόν, ἀπλωμα ἀνὰ τοὺς αἰῶνες τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς, οὔτε γιὰ τὴν ἱστορικὴ μοῖρα τῶν Ἑβραίων εἶχεν τὶς ἐπιδράσεις τὶς πολυποίκιλες καὶ κρισιμότερες ποὺ εἶχεν καὶ ἔχει καὶ σήμερ κατ' αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν περίοδον, ποὺ σὰν ἐθνικὴ ὁλότητα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες διανύομε· τὶς ἐπιδράσεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐκείνου ποὺ ὑπῆρξεν καὶ ἤκμασεν κατὰ περιόδους ἐπὶ τρεῖς χιλιετίες, στοὺς χώρους τοὺς πέραν ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τοῦ Αἰγαίου, ὡς τὸν Κάυκασον καὶ τὸν Ταύρον.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν οἱ ἔδρες γιὰ τὴ μελέτη τῆς ἱστορίας, τῆς ζωῆς, τῆς πολιτιστικῆς συμβολῆς, τοῦ Ἑλληνισμοῦ αὐτοῦ, στὰ Ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια; Γιατὶ δὲν ἱδρύθηκε ἀκόμη, ἕνα πλήρως ὀργανωμένο με σύστημα σὲ σκοποὺς καὶ μεθοδικότητα Ἰνστιτοῦτον μελέτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς; Ποῦ εἶναι ἀκόμη, ὄχι ἕνα, ἀλλὰ περισσότερα Μουσεία, ἀνάλογα με τὸν ἐκτεταμένον χώρον καὶ τὴ μακρότατην ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπου θὰ φυλάσσονται καὶ θὰ προβάλλονται τὰ διάφορα κειμήλια τὰ προερχόμενα

ΣΜΥΡΝΕΪΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΤΟΥ Κ. ΠΛΑΤΩΝΑ ΚΑΠΠΑ

Το «Θέατρο Σμύρνης» χτίστηκε στο «Κιέ» της νυφούλας της ιωνίας κοντά στο σπίτι του Ψαλτώφ, με αμερικάνικα κεφάλαια και τη διεύθυνση του ανέλαβε ο γνωστός Σμυρνιός επιχειρηματίας Χ. Μισορής.

Η λειτουργία του Θεάτρου άρχισε στα 1911.

Το αρχιτεκτονικό σχέδιο του κτιρίου εφευρέθηκε ο Σμυρνιός αρχιτέκτονας Ιγνάτιος Βαφειάδης και όλη την εσωτερική του διακόσμηση, έκανε ο επίσης Σμυρνιός γλύπτης Ρενιέρης.

Το «Θέατρο Σμύρνης» ήταν το καλύτερο της Ανατολής και ούτε η Αθήνα είχε τέτοιο. Το αδερφάκι του δρίσκοταν στο Παρίσι. Και ήταν το περίφημο: «ΣΑΤΕΛΕ».

Ήταν εξοπλισμένο με διάφορα ηχητικά μηχανήματα, για την απομίμηση της βροχής, του ανέμου, του κεραυνού και πολλών άλλων ήχων. Είχε συσκευή πολύχρωμου φωτισμού, για φαντασμαγορικές παραστάσεις κ.λ.π.

Ήα αυτά τα μηχανήματα είχαν αγοραστή από τη Βιέννη.

Το θέατρο, είχε τέλειω φωτισμό και αερισμό, καλή ακουστική, μεγάλη πλατεία — αν θυμάμαι καλά — τέσσαρες σειρές «λότζες», και γαλαρία (Εξώστη).

Το ταβάνι του Θεάτρου, άνοιγε με ειδικό μηχανισμό σε διάστημα δευτερολέπτων και έτσι λειτουργούσε και το καλοκαίρι, το θέατρο.

Είχε τεράστιο «φουαγιέ» — καπνιστήριο και πολλά άλλα άνετα και χρήσιμα για το σκοπό του διαμερίσματα, όλα επιπλωμένα με φιλοκαλία υπό τα μεγάλα καταστήματα του Ξενοδοχείου.

Όλα τα καθίσματα ήταν ντυμένα με δελούδο και πλαισιωμένα με χαλκό.

Από το ταβάνι κατέβαινε τεράστιος πολυέλαιος που λαμποκοπούσε. Οι Σμυρνοί και δίκαια, υπερφανεούνταν για το θέατρο τους, που το είχαν χαρακτηρίσει «αρχιτεκτονικό διάδημα» της πόλης τους.

Τις προσκλήσεις των θιάσων στο θέατρο Σμύρνης, στις αρχές της λειτουργίας του, είχε αναλάβει ο τότε Διευθυντής του Δημοτικού Θεάτρου Αθηνών, Κονταράτος.

Από τους πρώτους θιάσους που έπαιζαν στο αξέχαστο μα άτυχο εκείνο θέατρο, που έζησε μόνο έντεκα χρόνια, ήταν ο θιάσος της «Κομμεντί Φρανσέζ» που ανέβασε την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή, τη «Σαρλότα Κορνταί» και τον «Απόστολο» του Λουζάν.

Στη συνέχεια παρουσιάστηκε από της σκηνής του «Θεάτρου Σμύρνης» ο περίφημος θιάσος νάνων του Ιταλού Ι. Ρισπόλι, που τον αποτελούσαν 40 πρόσωπα.

Μα το «Θέατρο Σμύρνης» λειτούργησε πάντα, ως τη μοιραία διακοπή των παραστάσεων του, με την είσοδο των Τούρκων στη Σμύρνη μας, και σαν κινηματογράφος. Ήταν δηλαδή κινηματοθέατρο. Και σαν κινηματογράφος έγραφε ιστορία!

Είναι ο πρώτος κινηματογράφος στην Ανατολή και στην Ελλάδα, που πρόσβαλε — μη ξεχνάτε, μιλάμε για το 1911 — ταινίες ομιλούσες, ηχητικές και άδουσες! Σας φαίνεται απίστευτο! Και όμως είναι αληθινό.

«Την εφεύρεση αυτήν», έγραφε το περιοδικό της Σμύρνης: «ΚΟ. ΣΜΟΣ» στο τεύχος του, της 15ης Σ)βρίου 1911, ήταν πρότινος έτι χρόνου μās έφαινετο ως όνειρον, εισηγάγε κατά πρώτον ένταυθα, ή Διεύθυνσις του «Θεάτρου Σμύρνης», ένθα απότινων ήμερών τρέχει όλος ό κό-

και τα άναφερόμενα σ' αυτόν, όσα διασωθήκανε μετά τόν συντριπτικόν "Ολεθρον τού 1922.

Ένα χρέος δικό μας άναφέρεται σ' όλα τούτα, ήμών τών καταγομένων από εκεί, όπως κατά κάποιον τρόπον ύπάρχει μέχρις ένός σημείου ή άντίληψη, ή εύλογη, καθώς προανέφερα' αλλά και ένα χρέος με τήν έπιταγήν πλέον, τής καθολικής έπαναλαμβάνω εύθύνης, που έπιβάλλεται να τό συνειδητοποιήσουμε σαν Έθνος στην όλότητά του.

Μετά τα γεγονότα του 1922, μετά την εγκατάσταση έδώ στους χώρους τής Έλευθέρης Ελλάδος του μεγάλου πλήθους τών Έλλήνων τής Ανατολής και ανάπτυξη τελεοφόρου τής ποικίλης δραστηριότητας αυτών, είναι θέαδιο, τό ναιώθουμε όλοι μας, είναι έμφανέστατο, δημιουργήθηκε μιά νέα μορφή τής έννικης μας συνειδήσεως' νέα στοιχεία τήν στήριξαν και τήν στηρίζουν' νέες δυνατότητες και νέοι στόχοι τήν χαρακτηρίζουν.

Η άγωγή μας, σαν έννικης όλότητας έπιβάλλεται να στριχθεί σ' αυτές τις προϋποθέσεις άκριβώς, προκειμένου να άντιμετωπίσουμε με θετικότητα τό αποτέλεσμα τής δράσεως όλων μας, τής δράσεως τής κοινής, κατά τήν εκπλήρωση τών αξιώσεων τής νέας, τής σημερινής αλλά και τής μελλοντικής έννικης μας άποστολής.

ΝΙΚΟΣ Ε. ΜΗΛΙΩΡΗΣ

Η πλατεία και οι εξώστες του Θεάτρου Σμύρνης σε επίσημη πρεμιέρα.

(Συλλογή Ένώσεως Σμυρναίων)

σμος, να ίδη αυτό τό θαύμα τής έπιστήμης».

Και στο φύλλο του της 1ης Οκτωβρίου, έγραφε πάλι σχετικώς: «...Και άλλοτε έγράφαμεν περί του κινδύνου τόν όποιον διέτρεχον αί θεατρικά παραστάσεις, τήν ήμέραν καθ' ήν θα κατορθούτο ό τέλειος σύγχρονος κινηματογράφος και φωτογράφος εις τρόπον ώστε ή όπτική και ακουστική άπάτη συμπληρούσαι άλλήλας να δίδωσι τήν έντύπωσιν πλήρη, παραστάσεως δράματος, κωμωδίας ή μελοδράματος. Ό κίνδυνος ούτος από υποθετικού κατέστη σήμερον πραγματικός. Περί τούτου δύνανται να κρίνωσι όι παρακολουθούντες τās παραστάσεις του «άδοντος κινηματογράφου» εις τό «Θέατρον Σμύρνης».

Και παρακάτω στο ίδιο φύλλο:

«...Σκηναί όλόκληροι από όπερέττας και μελοδράματα άναπαριστώνται έν τελείω συγχρονισμό χειρονομιών και φωνών τών ήθοιών μέχρι τούτου σημείου, ώστε νομίζει τις, ότι τά έπί τής φωτεινής δόδνης πρόσωπα είναι έμψυχα. Έξαιρετικώς έπέτυχεν τό κωμικόν άσμάτιον «Καρολίνα», τό όποιον επανελήφθη πολλάκις κατά γενικήν άναζήτησιν.

Είναι άξιος συγχαρητηρίων ό Διευθυντής του «Θεάτρου Σμύρνης» κ. Μισορί, διότι πρώτος εισηγάγεν εις τήν πόλιν μας, τήν ώραιαν ταύτην εφεύρεσιν».

Παράλληλα με τό «Θέατρο Σμύρνης», όταν πρωτανοίξε αυτό, λειτούργουσαν και πολλά άλλα όπως τό θερινό θέατρο: «Νέα Σκηνή», τό θέατρο του Ξενοδοχείου Κραίμερ, στο όποιο προηγουμένα λειτουργούσε πατινάς («τροχοδρόμιον», όπως τό λέγαμε), τό Θέατρο του Σπóρτιγκ γκλουν — τό κατόπιν θέατρο Κυβέλης, — τό θέατρο της Γυμναστικής και τό θέατρο του Κορδελλίου, στο όποίο Κορδελλίω, υπήρχε και άλλο αξιόλογο θέατρο, ο: «Απόλλων», στο όποιο μάλιστα τό καλοκαίρι του 1911, έπαιζε ο θιάσος του αξέχαστου Βασίλη Αργυρόπουλου.

Τό θέατρο της Μπέλλα Βίστας τότε, χτίζονταν ακόμα.

Μπορεί να λειτουργούσαν εκείνη την εποχή και άλλα θέατρα που δεν τα έχομε υπ' όψη μας.

Όπως είπαμε τό: «Θέατρο Σμύρνης» ελειτούργησε χωρίς διακοπή ως τήν ήμέρα που εμπήκαν στη Σμύρνη οι ορδές του Γαζή Μουσταφά Κεμάλ, για να παραδοθη και αυτό στις φλόγες, ύστερα από ολίγες ήμέρες.

Τό θέατρο εκείνο είχε γίνει πρόξενος και μιάς θλιβερής περιπέτειας. Την ήμέρα που επισκέφτηκε τη Σμύρνη ο Βασίλεας Κωνσταντίνος τό 1921, κάποιο αεροπλάνο μας έκανε κύκλους απάνω από τό αντιτορπιλικό μέσα στο όποίο ήταν ο Βασίλεας και έφερνε όλτες τό κόλπο.

Ο πιλότος του αεροπλάνου, δεν υπολόγιζε φαίνεται τό ύψος του και έτσι ή έλικα του αεροπλάνου του εχτύπησε στο μεγάλο γλυπτό αετό που με ανοικτές τις φτερούγες ήτανε τοποθετημένος στη στέγη του θεάτρου.

Η έλικα έσπασε, τό αεροπλάνο δούτηξε στη θάλασσα και ο άμοιρος πιλότος επνίγηκε.

Ο μοιραίος εκείνος αετός τοποθετήθηκε μεταγενέστερα, γιατί από φωτογραφία του θεάτρου, της εποχής της αποπεράτσεως του, δεν φαίνεται να ύπάρχει τέτοιος.

Πριν κλείσωμε τό σημείωμα μας αυτό, πρέπει να πούμε, πως τό θεατρόφιλο κοινό της Σμύρνης, ήτανε φοδερά δύσκολο, λόγω τής υψηλής πνευματικής του στάθμης. Αυτό είχε σα συνέπεια, οι περισσότεροι θιάσοι, να φεύγουν που λένε κυριολεκτικώς άναυλα. Οι καλοί όμως και σοδαροί θιάσοι (ιδικοί μας και ξένοι) δουλεύανε καλά και μαζεύανε μπόλικο παροδάκι.

ΠΛΑΤΩΝ Σ. ΚΑΠΠΑΣ

ΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

—ΤΑ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ»

—«ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΚΑΤΣΑΪΤΗΣ»

(Δυό ταξίδια στη Σμύρνη)

του Φ. ΦΑΛΜΠΟΥ

—«ΤΟ ΚΟΡΔΕΛΙΟ» και «ΤΟ

ΝΥΜΦΑΙΟ» του ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΑ-

ΡΑ

Παλούνται εις τὰ Γραφεία μας

(Καρότυπο 3)

και εις τὰ διδιστολεια.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

Μηνιαία έκδοσις

της «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Άποστέλλεται δωρεάν

εις τὰ μέλη της

Διεύθυνσις

δδός Καρότυπ άριθ. 3

Τηλέφ. 32.28.480

Άθήναι 124

•

Έπιμελήτης Έκδόσεως

Υπεύθυνος

Νίκος Σ. Λαμποδαριδής

Περισσό 15 - Ν. Χαλκηδών

Τηλ. 2515.251

•

Προϊστάμενος Τυπογραφείου

Μιχ. Τσεβδός

Χαβρίου 10 - Άθήναι

•

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΙΩΑΝΝΑ Σ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Σεβαστή Σμυρναία δέσποινα, ή 'Ιωάν 'Ιωάννου Παπαδοπούλου, χήρα Σμυρναίου μεγαλεμπόρου, από τα παλαιότερα μέλη της Ένώσεώς μας, απέθανε στις 3 και κηδεύτηκε στις 4) 11) 77 στην Άθήνα. Ήταν κόρη τής γνωστής πολυμελούς Σμυρναϊκής άρχοντικής οικογένειας Χατζή Δαούτ Φαρκούχ.

Έξαιρετικά συμπαθητική φυσιογνωμία υπήρξε υπόδειγμα αληθινά ευγενούς κυρίας και απήλαυε τής γενικής εκτίμησης και αγάπης τής Σμυρναϊκής και Άθηναϊκής κοινωνίας.

Πρός τόν υιόν της κ. Μιχαήλ Παπαδοπούλου, έπλεκτον μέλος τής Ένώσεώς μας, πρόσβυν τής Έλλάδος μέχρι πρότινος στη Βιέννη και τήν σύζυγόν του, εκφράζουμε τά πιο θερμά και ελκρινή μας συλλυπητήρια και άμέριστον συμπάθειαν.

• **Σοφία Χρ. Κωνσταντινίδη**

Άπέθανε στις 31) 10) 77 και κηδεύτηκε τήν 1η Νοεμβρίου στην Άθήνα, ή Σοφία (Μπομπό) Χριστοδούλου Κωνσταντινίδη, τό γένος Άδάμ

ΜΑΣ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΜΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΡΩΤΟΠΑΤΣΗΣ

Άπό τόν κ. Βαγ. Καραγιάννη, κάτοικο Άθηνών, Λασκάρεως 49, πήραμε τό παρακάτω γράμμα που άναφέρεται σέ παλαιό δημοσίευσμά μας για τό: 'Ιωάννη Κ. Πρωτοπάτη, δάσκαλο στην αρχή και άργότερα μεγαλέμπορο σόκων στη Σμύρνη (1812—1867). Τό δημοσιεύουμε ευχαρίστως σαν συμπλήρωμα τού δημοσιεύματός μας για τόν 'Ιωάννη Κ. Πρωτοπάτη (φύλλο μας 173 Δεκεμβρίου 1975) και τό θέτουμε υπ' όφιν τού δισέγγονού του κ. Τάσου Άντωνοπούλου.

Άθήνα 14 Όκτωβ. 1977

Πρός τήν «Μικρασιατική Ηχώ»

της Ένώσεως Σμυρναίων

Καρότυπ 3 — Ένταυθα

Μόλις τώρα τελευταία έτυχε να πέσει στά χέρια μου τό με άριθ. 173) Δεκεμβ. 1975 φύλλο τής ώραιάς μηνιαίας έκδοσής σας, όπου φωτογραφία τού 'Ιωάν. Κ. Πρωτοπάτη (άρχικα Πρωτοπαπάς) που «γεννήθηκε στην Κώ τό 1812, νέος εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη, πέθανε στη Σύρο τό 1867. Δάσκαλος στην αρχή, διακρίθηκε άργότερα στό έμπόριο σόκων, έκανε περιουσία... κλπ.». Δεν ξέρω αν πρόκειται για σύμπτωση ή έχει σχέση ή οικογένεια με τόν Μυτιληνιώ Άντώνη Πρωτοπάτη (1897—1947), έναν από τούς πρωτεργάτες τής «Λεσδιακής Άνοιξης», για τόν όποιον έγω δημοσιεύσι 2—3 μελέτες μου. Δυστυχώς δεν μου είναι εύκολο, μετά τό θάνατο τού Άντώνη να βρω λεπτομέρειες τής γενιάς του, κι δσες έχω σημειώσει μου τις είχε δώσει πριν 5—6 χρόνια ή γυναίκα του που από τότε έχει φύγει από τήν Άθήνα.

Στή μελέτη μου, λοιπόν, «Όταν ό Πρωτοπάτης μετέφραζε Μπων-τελαίρ» (βλ. «Αιολικά Γράμματα», 10, 'Ιουλ. - Αύγ. 1972), έλεγα πως ό πατέρας τού Άντώνη, Άντώνης και αυτός τ' όνομα, ήταν Σμυρνιός και παράθετα τά δσα γενεαλογικά στοιχεία τής οικογένειας είχα πληροφορηθεί. 'Ιδού αυτά:

Άπό τόν κλάδο τού πατέρα: Ό προπάππος τού Άντώνη » ήταν Ιερέας και μάλιστα «πρώτος τή τάξει», κάπου εκεί στά μέρη » τής Σμύρνης. Πρωτοπάπας όπως θα λέγαμε. Είναι γνωστό πως » στους χρόνους τής Τουρκοκρατίας τά έπώνυμα δεν ήτανε γενικά. » 'Εκεί που υπήρχε θαρός τουρκικός ζυγός, οι Έλληνες ξεχωρίζαν » μονάχα με τά θρησκευτικά τους όνόματα μαζί με τ' όνομα τού πα- » τέρα τους. Στόν καθημερινό τούς βίο, σαν δικαιοκτικό είχανε κ' ένα » «παρανόμι», άνάλογο με τό έπάγγελμα ή άλλα ιδιαίτερα χαρα- » κτηριστικά τους, που άργότερα, στά τελευταία χρόνια τής Τουρ- » κοκρατίας, πήρε τή θέση τού έπίσημου επωνύμου. Έτσι λοιπόν, » ό πρόπάππος εκείνος τού Άντώνη, Π ρ ω τ ο π ά τ σ η ς ήταν » γνωστός, κι αυτό τό επώνυμο πήρανε κ' οι γιοί του. Ένας άπ' » αυτούς (ό πάππος τού Άντώνη) έγινε δάσκαλος στά μέρη τους, » αγάπησε μιά μαθήτριά του, τήν παντρεύτηκε, κ' έπειδή με τή » δουλιά του δεν κέρδιεν άρκετά, παράτησε τό δασκαλίκι κι άρχι- » σε τό έμπόριο. Άνήσυχος άνθρωπος καθώς ήταν, έκτός άπ' τό » έπάγγελμά του ό δάσκαλός μας άλλαξε και τό επώνυμό του κι » από Πρωτοπάπας έγινε Π ρ ω τ ο π ά τ σ η ς. Ό γιός του (ό » πατέρας τού Άντώνη, Άντώνης κι αυτός τ' όνομα) γεννήθηκε » στη Σμύρνη και μπήκε στις δουλιές τού πατέρα του. Έμπορος » καπνών και σόκων ήταν, όταν παντρεύτηκε τήν Έλένη Παν. Σι- » φναίου, που γέννησε δυό παιδιά: τή Μαρία (που τήν παντρεύτη- » κε ό Χρύσανθος Μολίνος, στη Μυτιλήνη) και τόν Άντώνη (που » πήρε τή Γαλλίδα Μαρί - Λουίζ — τού Λουδοβίκου και τής Βι- » κτώριας — Πούγια. Ό γάμος τους έγινε κατά τό θρόδοξο δόγμα, » τό 1925 στην Άθήνα... κλπ.»

Έπειδή, όπως βλέπετε, οι πληροφορίες μου πολύ θυμίζουν όρισμένα σημεία άπ' εκείνα που σημειώνετε και σας για τόν 'Ιωάν. Κ. Πρωτοπάτη, έκρινα σκόπιμο να σας γράψω τούτο τό σημείωμα μήπως τυχόν ό διεγγονός του, ό κ. Τάσος Άντωνόπουλος, μπορέσει ίσως να μās δώσει περισσότερα στοιχεία, όποτε θα μπορέσουμε να δούμε αν οι κλάδοι τών οικογενειών αυτών είναι σχετικοί, και κατά πόσο.

Φίλος σας
ΒΑΓ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

και Στέλλας Άδαμοπούλου από τήν Σμύρνη, μέλος τής Ένώσεώς μας. Τούς οικείους και συγγενείς της θερμά συλλυπούμεθα.

• **Άσπασία Γ. Θεοδωράκη**

Άπέθανε στις 13 Νοεμβρίου στην Άθήνα και κηδεύτηκε στις 14 στα Χανιά Κρήτης ή Άσπασία χήρα Γ. Θεοδωράς, τό γένος Πουλιάκη από τόν Τσεσμέ τής Μ. Άσίας, μητέρα τού γνωστού διακεκριμένου μουσικοσυνθέτη Μίκη Θεοδωράκη. Στους οικείους και συγγενείς της διαδίδουμε τά θερμά μας συλλυπητήρια.

• **Ευγενία Στ. Σπυρέλλη**

Στις 17) 4) 77 απέθανε και κηδεύτηκε στην Άθήνα ή Ευγενία χήρα Σταύρου Σπυρέλλη κόρη τής Σμυρναϊκής οικογένειας Σταυρινίδου και σύζυγος τού 'Αιδαλιώτη τήν καταγωγή άξιωματικού τού Π. Ναυτικού Σταύρου Σπυρέλλη, που πέθανε πρό 10ετίας. Καλή σύντροφος, σπογγική μάννα και άδελφή, εργάστηκε

από πολύ νέα και σπούδασε μόνη της τούς δυό γιούς της Νικόλαο και Δημήτριο, χημικό και γιατρό, μιά που δεν πράλαβε να τούς χαρεί και να ξεκουραστεί γιατί έφυγε από τή ζωή μόλις τελείωσαν τις σπουδές των τά παιδιά της.

Στά παιδιά και τ' άδελφια της και τήν άδελφή της κυρία Θεοδώρα Καρασάββα, μέλη τής Ένώσεώς μας, διαδίδουμε τά θερμά μας συλλυπητήρια.

• **Έλλη Π. Τσίκολη**

Στήν Καταστροφή ήταν μιά δημοφιής παιδούλα ή Έλλη Π. Τσίκολη που πρόσφατα μās άφησε για πάντα έπειτα από μακροχρόνια άρρώστια. Γέννημα τών Τράσσων, μορφωμένη, άριστούχος τού 'Ιδείου πιανίστρια διακρίνονταν για τήν καλούς της και τήν αγάπη που είχε στη Σμύρνη μας. Όσοι τήν έγνωρισαν θα τήν θυμούνται για πάντα.

Κ. Φ. Β.

ΚΡΙΤΙΚΗ Α. ΦΟΥΡΙΩΤΗΓΙΑ ΤΟ "Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ, ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ Ε. ΜΗΛΙΩΡΗ

Στήν εφημερίδα «Άκρόπολις» τής 30.10.77 ό γνωστός κριτικός κ. Άγγελος Φουριώτης, ζήμιοσίευσεν τήν άκόλουθη κριτική για τό διδίο τού κ. Νίκου Ε. Μηλιώρη «Ό Παλαμάς και οι Πρόσφυγες».

«Θίγει ό γνωστός μελετητής, θήμα γενικότερο μέσα σ' αυτό τό διδίο: τή στάση τού πνευματικού ανθρώπου άπέναντι σ'α μεγάλα δράματα που άντιμετωπίζει τό Έθνος του. Δεν λέμε ό λαός του, έπειδή ύπάρχει μιά έιδοποιός διαφορά ανάμεσα στην έννοια λαός (σύνολο ανθρώπων που συγκροτούν πολιτεία, που αποτελούν τούς υπηκόους τής τελευταίας, μιά κι ό άστικός νόμος προσδιορίζει τήν ταυτότητα και τις ύποχρεώσεις τούς) και στην έννοια Έθνος (σύνολο ανθρώπων με κοινή πολιτιστική και Ιστορική δέση, που παίρνει διαστάσεις κυριότερα που έδραιώνεται με δάση τήν μεγαλύτερη έξαρση της στον τομέα τού πολιτισμού και τών Ιστορικών παραδόσεων). Τής τελευταίας έννοιας φορέας είναι ό Παλαμάς — φυσικό ήταν ό Ν. Ε. Μηλιώρης να βελήσει να δη μέσα στό έργο του τή στάση τήρησε ό ποιητής όταν τό Έθνος δέχτηκε τό καταστροφικό κτύπημα τού Μικρασιατικού πολέμου, κτύπημα που έκφράσθηκε με ξεριζωμό εκείνων που ήταν σάρκα και αίμα του, από τήν προαιώνια πατρίδα τους.

Έζησε τή συμφορά τού Μικρασιατικού Έλληνισμού — δεν τής έδωσε παρά τις δικές της προεκτάσεις μέσα στό έργο του. Είναι περιττό να δώσουμε είκόνα σ' αυτό τό σημείο — τήν δίνει όλοζώντανα ό Ν. Ε. Μηλιώρης, και μάλιστα με τρόπο άδρό, τρόπο φυσικό, έτσι που ή ρητορεία και τό όημα να μήν έχη, μέσα σ' ό,τι λέει, θέση. Με λίγα λόγια μέσα σ' αυτό τό μικρό διδίο κλείνεται λόγος (κρίσεως και έντοπιας) καλοδουλεμένος. Ό Ν. Ε. Μηλιώρης έχει προσέξει (από τήν πλευρά τού θέματος του) τί συνιστά, ως προς τήν έρευνα και τή μελέτη αυτό που λέμε ύποδομή και δομή. Έτσι ό,τι κλείνει μέσα στό διδίο του άποτελεί, ταυτόχρονα τήν εκπλήρωση χρέους προς τόν Παλαμά και συμβολή για τό έργο του».

ΕΥΧΕΤΗΡΙΟ

Άπό τήν τουρκοκρατούμενη Κύπρο πήραμε τό παρακάτω ευχκτήριο ποίημα άφιερωμένο στό συνεργάτη μας κ. Δημ. Άρχιγένη, τό όποιο και δημοσιεύουμε: Ε υ χ ε τ ή ρ ι ο
Στόν Δρα Δημήτρη Άρχιγένη από τήν παλαιάστη Σμύρνη Χριστέ μας, τών ευχών προσφυγή αξίωσέ μας τό Νέο Χρόνο να γυρίσουμε στην πατρίδα Γη. Τότε σ' εύχαριστήριο τόνο όλοι, με τόν γιατρό Άρχιγένη Σου και τήν άβδονάχα ή μας φωνή, τήν έπόμενη Γέννησή Σου, θα φάλλουμε στην άγια Φωτεινή. Ευχέτης εαυτών και άλλων ξένων, γνωστών και άγνωστων. ΦΩΚΑΣ Ν. ΦΩΚΑΪΔΗΣ
από τήν τουρκοκρατούμενη Κύπρο

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ

ΚΑΙ

Η «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ»
Εύχονται στα μέλη και τους φίλους
της Ένώσεως
καλές γιορτές
και χαρούμενα Χριστούγεννα.

ΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΕΝΩΣΕΩΣ»

ΑΡΧΕΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΑΘΛΟ
ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

προς όλα τα μέλη της Ένώσεως
Η «ΕΝΩΣΙΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ» σάς παρακαλεί να τιμή-
σετε, με την παρουσία σας, την τελετή απονομής του
«Αρωνείου Λογοτεχνικού Έπαθλου»
που θα γίνει στη Στέγη της Ένώσεως (δδός Καρύτση 3, γ'
ζροφος), στις 19 Δεκεμβρίου, Δευτέρα 7.30' μ.μ.

Τιμώμενοι:

Ο κύριος ΠΑΥΛΟΣ ΦΛΩΡΟΣ για το βιβλίο του:

«Σπορά δίχως θερισμό»

και ο κύριος Γ. Μ. ΠΟΛΥΤΑΡΧΗΣ για το βιβλίο του:

«Ο Έκδικητής».

Αθήναι 30 Νοεμβρίου 1977

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Καθηγητής ΜΙΧ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΙΩΑΝ. ΧΑΠΠΑΣ
ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Η απονομή των Έπαθλων: «Μιχ.

Αναστασιάδης», «Μητσόρειον», «Ν. Καραρά» και «ΜΙΣΚΟ»
Παπαγαστασίου» για ειδικούς λόγους αναβάλλεται για τον έρ-
χόμενο χρόνο 1978.

ΔΩΡΕΑΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ο Κος Κώστας Βεϊνόγλου, εις μνήμην των γονέων και αδελφών του	Δρχ. 4.000.—
Ο Κος Κώστας Φιλ. Βεϊνόγλου, εις μνήμην Έλλης Π. Τσίκολη	» 4.000.—
Η Κα Μαρία Λουτ - Μάρκ, εις μνήμην προσφιλών της νεκρών	» 1.500.—
Η Κα Έλένη Άντ. Μποναζούντα, εις μνήμην της θείας της Ιωάννας Ι. Παπαδοπούλου (το γένος Χατζή Δαούτ Φαρκούχ	» 1.000.—
Ο Κος Άλέξανδρος Δ. Γιοθανίδης, εις μνήμην Ιωάν- νας Ι. Παπαδοπούλου	» 1.000.—
Ο Κος και η Κα Πάντου Ίωσηφίδη, εις μνήμην Αρτέμιδος Λαζαρίδου, το γένος Χατζηλουκά	» 1.000.—
Η Κα Αφροδίτη Θεοδωρίδου, εις μνήμην του συζύ- γου της Νικολάου	» 1.000.—
Ο Κος και η Κα Θεοδ. Θωμαΐδη, εις μνήμην του αδελφού των Νικ. Θεοδωρίδου	» 1.000.—
Ο Κος και η Κα Μάριου Κ. Καλλιγέρη, εις μνήμην των γονέων των Κοσμά και Μαρίας	» 1.000.—

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ «ΜΑΝΑΣ»,
ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΑΚΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΛΕΚΑ ΚΑΤΣΕΛΗ

Ο ραδιοφωνικός σταθμός της
Ε.Ρ.Τ. μετέδωσε το δράμα: «Η Μά-
να» του σμυρναίου ποιητή και θεα-
τρικού συγγραφέα κ. Νίκου Τουτουν-
τζάκη. Στον επώνυμο ρόλο η πρω-
ταγωνίστρια του Έθνικού Θεάτρου

κ. Άλέκα Κατσέλη.

Το ίδιο έργο μεταδόθηκε από το
ραδιόφωνο και παλαιότερα, με δια-
φορετική διανομή και με πρωταγωνί-
στρια την αλησμόνητη Βάσω Με-
ταξά στο ρόλο της Μάνας.

Ένα γραμμα για σας

Άγαπητή κυρία - Άγαπητέ κύριε,

Στα 25 χρόνια γιορτάζονται συνήθως οι άργυροι γάμοι.
Εμείς λοιπόν γιορτάζουμε φέτος την χρυσή μας επέτειο
μαζί σας.

Γιατί φέτος συμπληρώνονται 50 ολόκληρα χρόνια από
τότε που δειλά-δειλά οι πρώτες Έλληνίδες νοικοκυρές
(ή μαμά σας, ή γιαγιά σας, κάποιο δικό σας αγαπημένο
πρόσωπο) μαγείρεψε για πρώτη φορά μακαρόνια MISKO.
50 ολόκληρα χρόνια από τότε που για πρώτη φορά
ακούστηκε η βροντερή φωνή του καλόγερου "Ακάκιε
τά μακαρόνια να είναι MISKO..." Μισός δηλαδή αιώνας.
Σ' όλο αυτό το διάστημα τα μακαρόνια MISKO έμειναν
πρώτα σε κατανάλωσι. Αυτό δεν είναι τυχαίο. Οφείλεται
σ' εκείνο που συνήθως το λένε άμοιβαία εκτίμησι. Σεις
έχετε καλό γούστο. Και η MISKO δεν σκέφτηκε ποτέ
το παραπάνω κόστος που χρειάζεται για να επιτύχη
κορυφαία ποιότητα.

Χρησιμοποίησε πάντοτε διαλεγμένα σιμιγδάλια, πάντοτε τα
πιο σύγχρονα μηχανήματα, ακολούθησε τον πιο εξελιγμένο
τρόπο (know-how) παραγωγής. Αποτέλεσμα. Τα MISKO
όχι μόνον είναι τα πρώτα μακαρόνια στην Ελλάδα, αλλά
και εξάγονται εξακολουθητικά σε σοβαρές ποσότητες
στην Ιταλία, στην υπόλοιπη Ευρώπη, στην Αμερική,
στον Καναδά και στην Μέση Ανατολή.

Σήμερα ένα στα τρία σπύρια μαγειρεύει MISKO
Νομίζουμε λοιπόν ότι ένα απλό εύχαριστώ δεν φτάνει.
Σας γράφουμε αυτό το γραμμα, για να σας υποσχεθούμε
ότι η MISKO θα συνεχίσει ακούραστα τις προσπάθειές της
για να σας προσφέρει ό,τι καλύτερο μπορεί να υπάρξει
στην παγκόσμια βιομηχανία των ζυμαρικών.

Σας εύχαριστούμε άλλη μια φορά για την αγάπη σας.